

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sacerdotale Ad consuetudinem S. Romanæ Ecclesiæ
aliarumque ecclesiarum ex Apostolic[a]e bibliothec[a]e ac
Sanctorum Patrum iurium sanctionibus, &
ecclesiasticorum doctorum scriptis ...**

Venetiis, 1579

Compendium musicæ

urn:nbn:de:hbz:466:1-40307

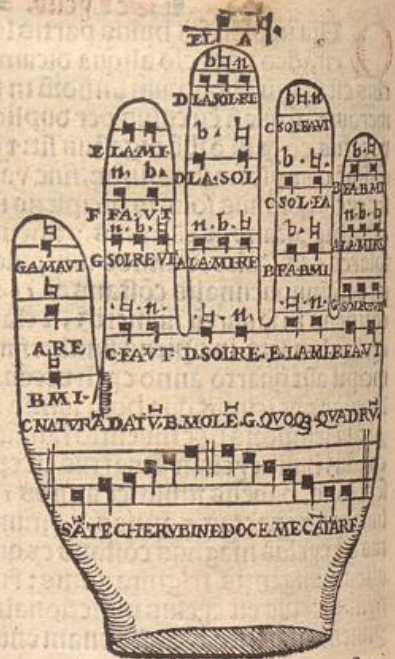
Compendium

tis mundi partibus venire singulis annis Romā ad soluenda tributa per eos prouinciis indicta. statuerunt q̄ saltez singulis quinquēnijs soluerent: ita q̄ primo quinquennio apportarent pro tributo ferrū pro fabricandis armis: In secundo quinquēnio argentū pro stipendijs militib. erogandis: In tertio aurū p̄ simulacris fabricandis: et sic semper post aurum q̄ in anno quintodecimo ferebat, incipiebat quinquēniū quo ferrū iterū soluebat: et sic erat quasi quidaz circulus epis: q̄ ergo Romani sic fieri indixerunt: ideo illi anni indictio nūcupati sunt: de quo dictū est supra. Premissum aut̄ spatiū quinqz annozū vocatū est lustrum: quia venientibus nuncijs prouinciarum cum tributo, cum cereis, et cum alijs preciosis sumptibus vr̄bem lustrabant.

Explicit tractatus de Compuo Ecclesiastico.

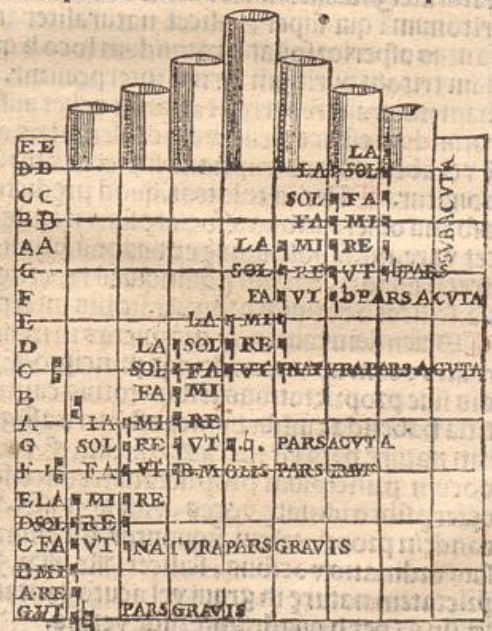
Compendium Musice.

Quisqz ad canēdi sciētiā erudicēd⁹ accedis, dispōnē, vim, et ordinē l̄arum (per quas ois cantus hz discretione) cordi memouter imprimas: vtz, quod ponitur et sūt i ordine man⁹, seu palme viginti l̄e: q̄ diuiduntur in subgrauibus, graulbus, acutis, et superacutis. At vero ipse l̄e in ordine manus nō sunt nisi septē, voce et forma differentes. s. A. B. C. D. E. F. G. subgrauis vna est dūtaxat l̄a gr̄ca olim prima in principio pollicis manus sinistra a latinis Philosophis addita: quā qdā eoz vocabulo, Gamma dicunt: Nos vero latini

Et appellamus, i qua nre musice ois sunt ordo principii: et ip-
 sus Gamma nra manus ornata initio se a Grecis pntet exordiu
 sumpsisse. Graues lre sut septem. s. A. B. C. D. E. F. G. Et graues
 dnr: qz in inferiori loco primitus sunt formatz: hoc est in voce
 pectoris. Nntqz principium in prima iuctura pollicis: et fine in
 scda iuctura auricularis. Acute silt sunt septē. s. A. B. C. D. E. F. G.
 q nō sunt a primis graubus nōie differētes: sed forma dūtaxat.
 Ideoqz acute dnr: eo q acutū reddant sonū respū grauiū p̄di-
 ctarū. Formant. n. i superiori loco. i. i voce gutturis. Et hnt prin-
 cipiu in tertia iuctura auricularis: finē vero i scdūda iuctura in-
 dicis. Superacute sunt quinque. s. A. A. B. B. C. C. D. D. E. E. et ideo super-
 acute dnr: eo q super p̄dictas acutas acutiores reddant sonū.
 Et rō est: qz formantur in superiori loco. s. in voce capitis, et hnt
 principiu in scda iunctura medii: finē vero in tertia iunctura e-
 usdez a tergo: vt omni depictam hanc manum intuenti patet.

O T autem ordo
 literaruz natu-
 raliter positaruz ibi
 breuiter pateat: et
 que in spatio, que
 literę sint in linea
 cognoscas: inferius
 perpēde dispositas.
 Gamma in linea A.
 in spatio B. in linea
 C. in spatio D. in li-
 nea E. in spatio F.
 in linea G. in spatio
 A. in linea B. in spa-
 tio C. in linea D. in
 spatio E. in linea F.
 in spatio G. in linea
 A. in spatio B. B.
 in linea C. C. in spa-
 tio D. D. in linea
 E. E. in spatio. Uide
 quia literę, que in

Compendium

grauibus in linea notatur: in acutis in spatio demonstrantur: & que in acutis spatio sunt notate: in superacutis in linea sunt scripte prout in hac figura patet.

Proterea sciendum est b rotundum in dispositione litterarum non debere proprie lineam aut spatium occupare: nec locum naturaliter habere: quia non est de computo septem litterarum musicalium: si enim esset aliqua de septem, per duplarem consonantiam alicui grauium, vel superacutarum responderet, Grauius quippe per duplarem respondere non potest consonantiam: quia minus esset semitonium. Superacutis vero per diapason nequaquam consonat: quia semitonium superabundat. Vocatur enim apud grecos b rotundum siue menon: hoc est accidens, vel accidentale: quod enim est accidentale, non est proprium: & quod non est proprium, non est naturale. Inuentum est autem b rotundum ad temperandum tritonum: qui super, scilicet naturaliter inuenitur: ubi enim cantus asperior sonat b rotundum loco b quadri: ad temperandam tritoni duritiam factum interponitur. Sed ubi cantus ad suam naturam recurrerit, statim debet auferri. Igitur quia b rotundum est accidens, vel accidentale: & accidens potest adesse vel abesse sine corruptione subiecti: ubi necessarium fuerit apponatur. **N**ec id te lateat, quod predictis septem litteris voce & forma differentibus associatae sunt notulae seu voces sex, scilicet vt re, mi, fa, sol, la, que ex duabus primis proprietatibus: scilicet b quadri, & nature quinq; repetite ponantur: & ex tertia, scilicet b rotundi proprietate bis interponi noscuntur.

Sciendum tamen, qd proprietates in musica est derivatio plurimum vocum ab vno eodemq; principio. Existentibus igitur modis siue proprietatibus tribus totius cantus, pro ipsarum notitia habenda cuiuslibet vnica est littera assignata. Nam proprietati nature data est littera **L**, b molli, **F**, & **B** quadro **S**: quibus vocum principium proprietatum conceditur. s. vox **U**: quam ceterae sibi ordinate voces, videlicet **Re**, **Mi**, **fa**, **Sol**, **La**, per eandem proprietatem sequuntur. Ut enim vox in **L** locata cuius sitis ordinatis vocibus, scilicet, **Re**, **Mi**, **fa**, **Sol**, **La**, per proprietatem nature in graui vel acuto cantatur. In **F** per b molle: In **S** per b quadrum. Unde versus.

Nature

Nature modum per C cantare solemus.

F b molle notat: sed S b quadrum ostendit.

C Nota quod signa siue clauis (vt vulgo dicitur) demonstrantes se de totius cantus vniuersaliter vsitate, sunt due: vtz F graue. loco cuius l f e, talis figura ponitur. I Et b acutu: pro quo tale signu: I Per ipsaru aut discretaz repositionez per lineas, pot ois cantus cuiuscunque sit toni ronabiliter collocari. Distant. n. ab inuice per diapete: na F in grauibus, C in acutis constituta sunt.

C Sunt ergo note oes in manu numero quadraginta due numerate, vtz a Gamma ad EE vltimu viginti sedibus collocate.

C Et nota q syllaba vt, semper est caput et principiu aliaru sibi succedentiu syllabaruz. s. re, mi, fa, sol, la. Harum. n. oium sex syllabaruz aggregatio dicitur in cantu deductio: qz deducit modulantium voces ex grauitate in acumen, et ex acumine in grauitatez.

C Et quia illa nota siue syllaba, vt septies in manu reperit: ideo dicimus q septies sunt deductiones manus seu palmez: vnde p r ima deductio habet principiu in S subgrau, et finem in E graui: et cantatur per b quadrum graue. **C** Secunda hz principium in C graui, et finem in A acuto: et cantatur per naturam grauem. **C** Tertia habet principium in F graui, finem vero in D acuto: et cantatur per b molle graue. **C** Quarta habet principium in G graui: et finem in F acuto: et cantatur per b quadrum acutum. **C** Quinta habet principium in C acuto, finem vero in A superacuto: et cantatur per naturam acutam.

C Sexta habet principium in F acuto, et finem in D superacuto: et cantatur per b molle acutum. **C** Septima habet principium in G acuto: finem vero in EE superacuto: et cantatur per bb quadrum superacutum.

Breuis et vtilis regula pro sciendis mutationibus.

Mutatio est alicuius vocis vel note vnius proprietatis in alteram eiusdem soni, atque loci varietate acceptio. Fit namq mutatio vel fieri potest in quolibet loco: vbi due vel tres voces, siue note nomine sunt diuise: que quidem sub vna sola litera includuntur. Itaque ad mutationem faciendam requiritur qz ibi sint due voces vniuersum facientes: et q proprietates per quas fit mutatio iungantur ad inuicem in vna voce: vnde vbi sola vox est, non pot fieri mutatio: et si sint due voces, et non sint

Si 3 equales

Compendium

æquales in sono, nō fit mutatio: vt sunt iste due voces de b. fa b. mi. q̄ differunt sono p̄ semitonū, q̄d est inter fa, ⁊ mi. ¶ Preterea notare dēmus, q̄ mutatio fieri d̄z duobus casib. s. q̄n cantus transgredit̄ vocē la vnius pprietatis p̄ duas voces, seu notas; ⁊ q̄nq̄z per vnam tm̄. Et q̄n sub voce, seu nota vt, per vnam tantum descendit. Primo modo mutatur Sol, vel La, in Ite, ⁊ vocatur Mutatio ascendens. Secundo modo mutatur Ite, vel Et in La, ⁊ vocatur Mutatio descendens. Exemplum primi.

re re
Exemplum secundum
la la

¶ Anima duertendum tamen est, q̄ mutatio ascendens fit semper in Ite: mutatio descendens fit semper in La: ⁊ hoc quando cantus per gradus procedit: secus autem si per gradus non progredetur: quia tunc mutatio effectu non fit, sed intelligitur facienda: prout in exemplo sequenti videri potest.

mi sol
fa sol
sol
Item

Citez nota quod non debet fieri mutatio, nisi necessitate cogente. Unde duplex est necessitas. Prima est, quando proprietates vna non sufficit ad ascensum, vel descensum cantus: et tunc oportet mutationem fieri proprietatis ipsius in aliam cantui magis deseruientem. Et quando per vnam proprietatem potest cantari: non debet fieri alterius proprietatis mutatio, sed vitari. Secunda necessitas est, quod licet vna proprietates per ascensum vel descensum cantui deseruiet, tamen de necessitate mutatur in aliam ad cantum magis harmoniacum faciendum: ut sepe fit de b molle in b duro, et conuerso: tunc totaliter non debet vitari mutatio.

De coniunctionibus vocum que sint.

Conunctio in musica est dispositio siue ordinatio sonorum, siue vocum adinuicem in syllabis et dictionibus. **T**onus igitur, semitonium, ditonus et semiditonus coniunctiones vocantur, que consonantiarum membrorum proprie nuncupantur. Unde Isid. Tonus, semitonia, ditoni, et semiditoni, sunt particule consonantiarum: per quas voces vocibus, et cantibus cantus iunguntur. **T**onus a tono non differt in aliquo: nec semitonium a semitono: similiter autem ditonus a ditono non vlllo modo discrepat: nec semiditonus a semiditono. Licet n. tonus, semitonium, ditonus, semiditonus pluries in manu reperiantur: idem tamen semper sunt quod superius esse definiunt.

Quisquis igitur bene, naturaliter et perfecte cantare desideras, habeas coniunctiones per manus articulos determinatas. Insuper si menti memoriter insertas cum adiunctis consonantijs teneris, peritus cantor, si adsit possibilitas vocis, facile esse poteris: quoniam quod ore decantas tentabis auditu, et corde intelligere preualebis. Sed iam primo videamus quid sit tonus.

De tono.

Tonus, qui omnium prima et integra dicitur esse coniunctio, est duorum sonorum inaequalium per spatium integrum immediate iunctorum acceptio. **D**icitur autem tonus a tonado, id est perfecte et integre pronuntiando: quia vtrumque sonum plene et integre pronuntiare debemus. Et est tonus inter G. et A. et conuerso: et ab A. et B. et conuerso: inter C. et D. et conuerso: et a D. ad E. et conuerso: et ab F. et G. et conuerso, in grauius, acutis, et superacutis: ut hic per exemplo.

Si 4 **Tonus.**

Compendium
 Tonus. Tonus. Tonus. Tonus. Tonus.

De semitonio.

Semitonium est duorum sonorum inaequalium per spatium imperfectum, et non integrum mediate iunctorum acceptio. Et dicitur semitonium a semi, quod est imperfectum vel incompletum, vel non integrum, et tonus, quasi imperfectus et non integer tonus. Et ideo sicut tonus perfecte, complete, et integre pronuntiatur: ita semitonium quod duarum partium toni pars est, imperfecte, incomplete, et non integre pronuntiari debet: quod manifeste intelligitur prolatione et in monachordo patet. Et est semitonium inter b quadratum, et c, et e converso e, et f, et e converso a et b rotundum, et e converso i grauius acutis, et superacutis, ut hic patet exemplo.

Semitonium. Semitonium. Semitonium. Semitonium.

Ditonus est duorum sonorum seu vocum per duo spatia plena, integra atque perfecta iunctorum acceptio. Ergo ditonus duos tonos, voces tres, et intervalla duo: et quia ex tonis compositio debet esse perfecta, plena, et integra est eius pronuntiatio. Dicitur autem ditonus a dia, quod est duo, et tonus: quia ex duobus iungitur tonis, ut hic patet exemplo.

Ditonus. Ditonus. Ditonus.

Semiditonus est trium vocum seu sonorum per spatium unum, plenum, integrum, atque perfectum, et aliud non integrum atque imperfectum.

fectū iunctorum acceptio: Et dicitur semiditonus a semi, quod est non plenus, et non perfectus: et ditonus quasi imperfectus tonus cum perfecto et completo tono. Perfecta quippe hęc non possunt semiditonus pronūciationē sicut ditonus: quia ex minoris semitonij deperditione ad perfecta spatia non attingit: idcirco toni perfecti, et semiditoni imperfectam habent prolationes, ut hic sequitur.

Semiditonus. Semiditonus. Semiditonus.

D F E B A L

De diatessaron prima consonantia.

Diatessaron consonantia fit ex quatuor sonis constituentibus duos tonos, et unum semitonium minus. Dicta est. n. a dia quod est per, et tessaron quatuor, quasi ex quatuor vocibus facta. Igitur quoniam diatessaron consonantia quatuor retinet voces, tres tamen necesse est habeat differētes species. Dis namque consonantia unam semper minus habet speciem, quam fuerint eius voces. Prima namque eius species format ex tono, semitono, et tono in elevatione. Incipit. n. i. A. re. prima chorda grecorum et procedit ad quartam litteram. f. D. his syllabis i. ke. mi. fa. sol. et ubicunque reperitur similes voces, semper fit prima diatessaron species. Secunda species diatessaron elevat semitono et duobus tonis incipiendo in B. mi. hisque quatuor syllabis procedit. Mi. fa. sol. la. et ubicunque similis vocum commistio reperitur, semper fit secunda species diatessaron. Tertia vero species diatessaron elevat duobus tonis, et semitono in formatione: incipiturque in C. fa. ut. et procedit per has voces. Ut. re. mi. fa. ac ubicunque reperitur similis vocum aggregatio semper fit tertia diatessaron species: ut hic patet inferius.

Prima species diatessaron. Secunda species diatessaron. Tertia species diatessaron.

A D B E C F

Diatessaron

Compendium

¶ **Diapente.** ¶ **Secunda consonantia.**

Diapente est consonantia quinque sonos, tres tonos, vnaque semitonium continens. ¶ Dicta est. n. a dia. quod est per, et pente quinque, quasi consonantia ex quinque vocibus mixta. ¶ Fit equidem diapente ex diatessaron tono superaddito: que cum quinque tñ habeat voces, quatuor necesse est retineat species. ¶ Prima namque diapente species formatur ex prima specie diatessaron ex tono in acuto repente superaddito procedens his syllabis re. mi. fa. sol. la. intensive, et vbiunque fuerit similitum junctio vocū, semper fit prima spēs diapente. ¶ Scda spēs diapente formatur ex scda specie diatessaron, vt supra: procedit namque per has syllabas mi. fa. sol. re. mi. ¶ Tertia diapente species formatur ex tritono et semitono: hisque procedit syllabis fa. sol. re. mi. fa. et vbiunque fuerit similitum junctio vocū: semper fit tertia species diapente. ¶ Quarta vero species diapente formatur ex tertia specie diatessaron: et tono in acutiori parte superaddito procedens his syllabis vt. re. mi. fa. sol. et vbiunque fuerit similitum sonorum commistio, fit semper quarta species diapente: vt hoc monstratur exemplo.

¶ **Prima species diapente.** ¶ **Secunda species diapente.**

¶ **Tertia species diapente.** ¶ **Quarta species diapente.**

¶ **De consonantia diapason.**

Diapason consonantia fit ex octo sonis constituentibus, quinque tonos et duo semitonia. ¶ Dicitur n. a dia quod est per, et pason omnes: quasi consonantia consistens ex omnibus sonis. ¶ Quis quidem soni sunt septem in tota musica disciplina: quibus cum primo replicato hęc perfecta diapason symphonia

phonia perficitur. **S**eptē sunt differentes diapason species: quarum prima fit ab A. graui ad A. acutum. Secunda a B. graui ad B. acutum. Tertia a C. graui ad C. acutum. Quarta a D. graui ad D. acutum. Quinta ab E. graui ad E. acutum. Sexta ab F. graui ad F. acutum. Septimum a G. graui ad G. acutum.

De tropi seu toni descriptione.

Tropus siue tonus, modus est quāplurimū vocū, ex diapente ac diatessaron ordinatione speciei debite iunctarū, in acumine et grauitate distantū, per ascensū et descensū p̄grua pneumaticū forma cōstitutarum cōueniens p̄stitutio. **E**t ideo greci (a quibus hęc musica primitus est exorta) quatuor tropos. s. protū, deuterū, tritū, et tetrartū sub quatuor vocū cognitione. s. re. mi. fa. sol. ae. d. e. fg. primarū literarū finalium terminatione statuere notandos; vt ex hmoi finalū l̄rarum atq; vocū effectus notitia in ipsorum tropozū perfectionis et nature notitia veniemus: Protus nanq; tropus, qui primus est in voce. re. et d. prima sibi cōiuncta litera cū suo subiugali finitur. Deuterus, qui secundus est tropus in mi. voce, et e. prima l̄ra cū suo subiugali finalē sedē acquirit. Tritus vero, qui tertius tropus est eiusq; subiugalis in voce, fa. atque f. prima est terminatus. Sed tetrartus tropus quartus in voce sol. S. que prima cum suo subiugali est cōflatus. Hęc quide; voces et literę graues sunt: et in eis tropozū terministatuuntur, vt auctenticorum perfectionibus atque plagalium eozūq; formationi satisfiat. Sunt ergo octo tropi siue toni numero differentes: quorum quilibet suā formam, ordinē, atq; modum hñt, vt patebit exemplo. **Quo p̄dicti tropi, modi, seu toni ex supra nominatis speciebus, solatessaron, diapente, ac diapason constituantur ac formentur.**

Tropus tropus siue tonus, qui in ordine primus est, suā formā et esse a diapente et diatessaron recipit: quū ex ipsorum primis speciebus formatur. s. re. la. prima diapente specie: et ex re. sol. prima diatessaron ipsi primę diapente superaddita speciei. Producent. n. diapason hęc coniunctę species, que sunt re. la. et re. sol. in D. primo termino inferiori fundatę, et in D. secundo termino superiori terminatę. Forma igitur huius primi tropi seu toni auctentici constat

ex

Compendium

ex prima diapente specie re. la. et ex prima diatessaron superius adiuncta re. sol. cuius forme demonstratio inferius patebit.

Forma subiugalis pti. tropi. sine toni est in D. primo cum suo re. prima diapente spes in choata, s. re. la. et ab eiusdem prima diatessaron deo. sum tendens species ordinata, s. sol. re. qui forma a sui autentici specie autentice non deficit: quanquam in diatessaron positione ab autentici forma distet. vtriusque tamen finis idem est. **F**orma igitur plagalis huius est ex diapente specie prima re. la. et ex diatessaron etiam prima diapente ipsi coniuncta inferius sol. re. vt inferius patet exemplo.

Demonstratio protii perfecti **Demonstratio plagalis protii perfecti**

Diapason ex diapente et a diatessaron connexa superius. **D**iapason ex diapente et a diatessaron connexa inferius.

Deuterus tropus, seu tonus, qui autenticoz secundus, sed in tropoz ordine tertius est, ex diapente, ac diatessaron recipit formam suam et esse. Ex secunda. n. diapente specie in E. primo et voce sua mi. in choante, et in secundo b. et sua voce mi terminante: ac et ex secunda diatessaron specie in eodem b. cum voce sua mi initium habente: et ad E secundum, et suam vocem la. terminante formatur. **P**resentis igitur tropi seu toni formatio ex mi. mi. specie diapente secunda: et ex mi. la. etiam diatessaron secunda ipsi diapente superaddita specie coficitur: ex quibus hic tropus redditur omnino perfectus: vt inferius patebit. **F**orma subiugalis deuteri ab ipsius deuteri forma, nisi in diatessaron positione non distat: qm ex diapente et diatessaron speciebus recipit suam formam: et vtriusque finis idem est. **I**gitur hec forma in E. primo suaque voce mi. fundata, ex secunda, vt diximus, specie coponitur, diapente ad B. secundum eiusque mi. voce superius ascendente, et ab eodem E. atqz voce cum iuncta diapente ex secunda diatessaron specie descendente, que forma est ex mi. diapente secunda, et ex la. mi. diatessaron inferius secunda specie, vt patet.

Demonstratio deuteri perfecti.

Diapason ex diapente diatessaron coniuncta superius.
Demonstratio plagalis deuteri perfecti.

Diapason ex diapente, et diatessaron coniuncta inferius.

Tertius tropus, siue tonus, qui auctenticoꝝ tertius, sed in tropoꝝ ordine quintus est, diapente et diatessaron consonantijs sua forma acquirit et esse: na forma hec in tertia diapente tertiaqꝫ diatessaron specie iunctis pficitur: ex eius namqꝫ fine atqꝫ fundamento, quod f. primu di. tertia diapente species exorta. s. fa. fa. in secunda e. terminata cum coniuncta sibi specie tertia diatessaron. s. vt fa. i. ad secundum f. progressa finitur: que ipsam diapason consonantiam perfecte constituunt. Iste igitur forma triti ex fa. fa. tertia diapente: et vt fa. tertia diatessaron est coniuncta: vt patet inferius. **F**orma subiugalis triti ex sui triti auctentici speciebus, qm ipsius nature est, acquirit esse, et eius materię cum ipso di esse forma. **C**eterum, qz (vt de ceteris dictu est plagalibus) diatessaron consonantia pro hmoi forma infra diapente coniungitur, que pro auctentici forma supra diapente quertitur, non vi distare a ceteris: et vtriusqꝫ idem est fundamentum et finis. **I**duus igitur forma plagalis superius specie diapente tertia sit a fine fa. fa. et sub ipso coniuncta tertia diatessaron fa. vt. vt patet hic inferius.

Demonstratio Eru perfecti.

Compendium

¶ Diapason ex diapente, et diatessaron coniuncta superius
Demonstratio plagalis Triti perfecti.

¶ Diapason ex diapente et diatessaron coniuncta inferius.

Tertius tropus siue tonus auctenticoꝝ vltim⁹ est: qui in ordine tonozꝝ sepius ex diapente ac diatessaron tanqꝫ ex causis efficientibus suaz formā et esse accipit et acquirit. Q̄s nanque tropos hęc consonantie suis spēbus efficiūt: vt clare ostat ex supradictis. **¶** Hęc etenim tetarti formaz quarta species diapente producit: que in S. primo fundata ad D. fm cū, vt. sol. terminando producit. Et ab eodē D. cum prima diatessaron. re. sol. ad S. fm vltterius procedendo finit. Et ideo in re. S. primo. vt. sol. quarta diapente fundata cū re. sol. diatessaron prima iuncta huius tetarti tropi esse forma et perfectio: vt inferius cōstat exēplo. **¶** Forma plagalis tetarti, qui in ordine oīum vltimus et octauus est a forma ipsius auctēnici tetarti sumitur: qz quarta diapēte et a prima diatessaron spēbus formaf. Sola quippe diatessaron speciei positio inter eos dīam facit: q̄ in auctēnicos supra diapēte cōponit: sed in hoc plagali supponit: sed in ceteris plagalib. lex ipsa seruat. S. quoqz primū vtriusqz fundamētū et finis est. Istius igit plagalis forma ex diapēte specie quarta supra, et ex diatessaron prima componitur infra, vt. sol. et sol. re. vt inferius patet exemplo.

¶ Demonstratio Tetarti perfecti.

¶ Diapason ex diapente, cui adiungitur superius diatessaron.

¶ Demonstratio plagalis Tetarti perfectum.

¶ Dia

C Diapason ex diapente cui infra adiungitur diatessaron.

Proest igitur perfectus tonus seu tropus tali declaratione describi. Tropus seu tonus perfectus authenticus siue plagalis est, qui ex ordinatis ex diapente ac diatessaron speciebus in acumine et gravitate coniunctis debita pneumaticum posita dispositione rite diapason retinet perfectam formam. Illa igitur ascensu contrario erit imperfectio tropi: que diapason perfectam formam non retinebit.

C Perfectam diapason formam non retinere, est a totali eius ascensu deficere: et ideo ille tropus nuncupabitur imperfectus, si authenticus est, qui a fine suo in dicto diapason ascensu deficit: ut si ad quintam, sextam, vel septimam tantum attingit a fine: et tanto magis est imperfectus, quanto magis a perfecta diapason distat. Plagalis autem iudicabitur imperfectus, si a fine supra a diapente deficiat, vel infra si diatessaron non descendat: et in ea est imperfectus parte in qua deficiens invenitur: et si in utraque deficiat, in utraque continet imperfectionem: et dicitur in utraque imperfectus, ut patet exemplo.

C Demonstratio primi imperfecti.

C Diapason ex tono deficiens superiori toni continet imperfectionem.

C Demonstratio plagalis primi imperfecti.

C Diapason in utroque termino tono deficiens plagalem imperfectum reddit.

C Demonstratio deuteri imperfecti.

C Dia=

Compendium

Diapason qui in tono superius deficit
tropum imperfectum reddit.

Demonstratio plagalis deuteri imperfecti.

Diapason a B. primo ad secundum est
in tono inferius deficiens.

Demonstratio Triti imperfecti.

Diapason in inferiori tono deficiens, tropi
continet imperfectionem.

Demonstratio plagalis Triti imperfecti.

Diapason supra & infra deficiens tonis,
tropo tribuit imperfectionem.

Demonstratio Tetarti imperfecti.

Diapason cui tonus superius abest, ea in
parte imperfectiorem facit tonum.

Demonstratio plagalis Tetarti imperfecti.

Diapason supra & infra duobus deficiens tonis, tropum faciat a perfectione distare.

Os autem, qui supra diapason aliquid videntur adde re, eo quod perfectam seruant formam, & aliquid pl^us adsciunt, plusquam perfectos in authenticis meri to nominamus. Quos autem in plagalibus infra fi nes ubi eorum vltimus diapason perficitur terminus, tonum vel semitonum &c. contingit deponere, etiam dicimus plus quam perfectos. C. Supra igitur auctenticus dicitur plusquam perfectus, sed infra plagalis, & non supra: quia in ea parte mi sus appellatur, vt nunc dicitur.

Demonstratio auctentici plusquam perfecti.

Diapason in superiori termino adiuncta cum tono.

Demonstratio plagalis auctentici plusquam perfecti.

Diapason intermino inferiori adiuncta tono.

Ha autem auctentici infra tonum semitonum vel ditonum &c. deponunt, eo qd cum suo plagali miscentur, ap pellantur misti. Plagalibus vero, quorum ascensui vel diapente aliquid supponitur, eo qd cum suo auctentico mistu ram faciunt, etiam mistorum nomina tribuimus. Inferius igitur est mistus auctenticus, cuius nomen plagalis superius te net, ad horum differentiam mistorum, quorum species cum aliorum speciebus commisceri videntur, nempe appellantur commisti. Potest enim vniuscuiusque tropicum alterius cuius que specie vnaqueque species commisceri. Eorum demonstra tiones, vt clare videantur que dicta sunt, hic infra pone mus: vt vnus demonstratione singulorum notitia habeatur.

Et C. De

Diapason inter termino inferiori adiuncta tono.
Demonstratio plagalis missi.

Diapason in inferiori termino adiuncta semitono.

Compositis autē speciebus in tropis hoc notandū accipimus, quod tropi sic ad invicem sunt compositi, quod vix unus reperiri contingat, qui proprijs duntaxat speciebus sit formatus. Ad cognoscendum cuius toni sint antiphona, quae ascensum seu descensum sui tropi non complēt, inspicere debes finem antiphonae, et principium de seculoꝝ: et de hoc dantur hi versus:

Re, la, vult primus, re, fa, retinetque secundus:

Per sextam mi, fa, tertio: quarto dato mi, la,

fa, fa, fert quintus: fa, la, praebet tibi sextus.

Ut sol, septenus: ut, fa, capiatque supremus.

Demonstratione psalmorum dantur hi versus: videlicet:

Primus cum sexto fa, sol, la semper habeto: Tertius et octavus ut, re, fa, atque secundus La, sol, la quartus: ut, mi, sol sit tibi quintus. Septimus fa, mi, fa, sol, sic omnes esse recordor.

De cantibus, qui propter eorum ascensum non sunt auctentici, et propter eorum descensum non sunt plagales.

Notandū est, quod inveniuntur multi cantus, qui proprias brevitates et compositiones non possunt iudicari auctentici, nec plagales: quia non habent ascensum, ut auctentici: nec descensum, ut plagales: unde huiusmodi cantus sunt iudicandi per eorum chordas tali modo, quod si habent plures notulas in numero supra ipsam chordam, quam sub eadem chorda, tales cantus sunt auctentici. Si vero plures notulae fuerint inferius, quam superius, erunt plagales. Aduertendum

tendū tñ est, q̄ note, q̄ situate sunt in chorda, nō dēnt cōputari
i numero cuz illis, q̄ sunt superi⁹ vel inferi⁹. ¶ Et nota q̄ chor
da primi ⁊ scđi toni est in manu i digito articulari. f. fa. vt. gra
in. ⁊ i linea: Chorda tertij ⁊ quarti toni est in G. sol. re. vt. graui,
⁊ i spatio. Chorda quinti ⁊ sexti toni est i A. la. mi. re. acuto, ⁊ in li
nea. Chorda septimi ⁊ octavi toni est in B. la. b. mi. acuto, ⁊ in
spacio.

¶ Sancta Brigida.

¶ Clericorū cātus nō sit remissus, nō fractus, non dissolutus:
sed honestus, ⁊ grauis, vniformis, ⁊ p̄ oia humilis. ¶ Psalmodia
plus redoleat suauitatē mentis, humilitatēq; ⁊ deuotionē: q̄
aliq̄ ostentationē. Nā nō vacat a culpa alius, q̄ cantantē plus
delectat nota, q̄ res que canitur: oīnoq; abominabile est deo,
q̄ vocis eleuatio plus sit p̄ audientes, quam propter Deum.

¶ Finit compendium musicę.

¶ Exorcismi contra demones diuersorum sanctorum
approbati, ⁊ magne efficacie incipiunt.

¶ Tia etiā ad officium sacerdotum spectat ⁊ pertinet ve
ratis a demonibus per sibi ab ecclesia traditā p̄tatez,
quantum in se est, per diuinā gratiam manus impone
re, ⁊ demones, tam christianos baptizatos, q̄ catechumenos
veritates adiurare, exorcizare, ⁊ expellere de eorum corpouibus,
sub sequenter ponuntur in calce huius operis exorcismi sancto
rum, quos cum puritate p̄scientie ⁊ magna humilitate legere
dēnt, nihil sibi, sed oia dei virtuti ⁊ ecclesię p̄tati attribuēdo.

¶ Sed antequam deueniatur ad exorcismum, pro informatio
ne exorcizantis notanda sunt que dam p̄ambula valde op
portuna, que sunt sequentia, videlicet.

¶ Modus quem tenet demon ad intrandum in humana cor
pora. Cap. 1.

¶ De maleficijs. Cap. 2.

¶ De signis, qbus aliquis cognoscit esse demontacus. Cap. 3.

¶ Signa, qbus aliquis deprehendit esse maleficiatus. Cap. 4.

¶ Conditiones exorciste, ⁊ qualiter ad hoc officium debet p̄
parari. Cap. 5.

¶ De signis que apparent quando sacerdos coniurat malefi
cium. Cap. 6.

¶ 2 ¶ Quem